

захисту: проблеми сьогодення : матеріали IX Міжнародної науково-практ. конф. (ДДУВС, 21.03.2025). Ч. I. С. 591–593.

4. Деякі питання використання об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 138. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/138-2017-%D0%BF#n12>.

5. Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0879-18#Text>.

Антон МАРІЄНКО

доцент кафедри кримінального
права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук,

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Національна поліція України (далі – НПУ) відіграє ключову роль у забезпеченні правопорядку, особливо в умовах воєнного стану. Під час таких надзвичайних обставин рівень суспільної напруги, загрози безпеці громадян, а також ризик зростання злочинності та диверсійної діяльності значно підвищуються. У зв'язку з цим забезпечення правопорядку потребує від НПУ гнучкого підходу до виконання покладених обов'язків, застосування сучасних методів протидії злочинності, координації з військовими та спеціальними службами, а також активної комунікації з населенням.

Діяльність НПУ спрямована передусім на захист прав і свобод людини та громадянина, а також на підтримання законності й правопорядку в державі. Відмінною рисою таких інституцій є наділення їх державою спеціальними повноваженнями для охорони прав та свобод громадян у межах, встановлених законом. Водночас у сучасних умовах досягнення повного дотримання правових норм усіма суб'єктами суспільних відносин є складним завданням. Порушення правопорядку негативно впливає на соціальну сферу, створює загрози для ключових об'єктів захисту та ускладнює оперативну обстановку, що, у свою чергу, потребує високого рівня мобілізації ресурсів і організаційних зусиль з боку НПУ [1].

Відповідно до ст. 23 розділу IV «Повноваження поліції» Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон), НПУ виконує такі функції: реагує на заяви та повідомлення про кримінальні та адміністративні правопорушення або події; здійснює превентивну та профілактичну діяльність для запобігання правопорушенням; вживає заходів для виявлення та припинення кримінальних і адміністративних правопорушень; виявляє умови, що сприяють їхньому вчиненню, і вживає заходів для усунення цих причин; забезпечує безпеку

громадян у разі загрози життю та здоров'ю; охороняє публічну безпеку на вулицях, площах, парках, скверах, стадіонах, вокзалах, аеропортах, морських і річкових портах та в інших громадських місцях; здійснює інші дії, спрямовані на забезпечення національної безпеки [1].

Ст. 24 Закону визначає додаткові повноваження НПУ в умовах загрози державному суверенітету та територіальній цілісності України. У разі збройної агресії органи та підрозділи поліції беруть участь в обороні країни, виконанні завдань територіальної оборони та забезпеченні правового режиму воєнного стану на всій території України або в окремих місцевостях [1].

До повноважень НПУ, спрямованих на протидію загрозам національній безпеці, належить: сприяння забезпеченню правового режиму воєнного або надзвичайного стану та зон надзвичайної екологічної ситуації; контроль за дотриманням режиму радіаційної безпеки у спеціально визначених зонах; забезпечення публічної безпеки у громадських місцях; контроль за зберіганням та використанням зброї, боєприпасів, вибухових речовин, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони [1].

Особливу роль відіграє інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності НПУ, що включає користування базами даних Міністерства внутрішніх справ України та інших органів державної влади, формування власних баз даних, здійснення інформаційно-пошукової та аналітичної роботи, а також інформаційну взаємодію з органами державної влади, правоохоронними органами іноземних держав та міжнародними організаціями [2, с. 37].

Деякі науковці пропонують класифікувати повноваження НПУ за способом здійснення на такі види: контрольні (контроль за дотриманням Правил дорожнього руху та правомірністю експлуатації транспортних засобів); л-організаційні (організація службової підготовки та стажування працівників поліції); охоронні (охорона фізичних осіб та об'єктів приватної й комунальної власності на договірних засадах); розшукові (розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, суду, ухиляються від кримінального покарання, зникли безвісти); профілактичні (запобігання правопорушенням); примусові (накладення адміністративних стягнень); сервісні (надання соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння державним органам, підприємствам та організаціям у виконанні покладених обов'язків) [3].

Професійне забезпечення правопорядку дозволяє мінімізувати паніку, запобігти ескалації злочинності, своєчасно надавати допомогу населенню та реалізовувати комплекс невідкладних заходів. У деяких випадках підтримання правопорядку потребує застосування державного примусу, що перебуває в компетенції поліції.

Особливої уваги набуває діяльність НПУ в умовах воєнного стану, коли внутрішня стабільність держави є ключовим фактором протидії зовнішнім загрозам та збереження соціального порядку. Поліція контролює

дотримання законів, забезпечує громадську безпеку та оперативно реагує на загрози, здатні послабити внутрішню стійкість держави.

Серед основних завдань НПУ під час воєнного стану – контроль за дотриманням комендантської години, організація евакуації населення, охорона об'єктів критичної інфраструктури, протидія диверсійно-розвідувальним групам та злочинним елементам. Водночас НПУ має підтримувати баланс між жорсткими заходами безпеки та дотриманням прав і свобод громадян.

Одним із головних аспектів роботи НПУ є попередження та розслідування правопорушень на фоні підвищеної соціальної напруги, зокрема мародерства та адміністративних чи кримінальних порушень, які порушують громадський порядок. Ефективна та оперативна робота НПУ знижує ризики соціального хаосу і забезпечує необхідний рівень безпеки та дисципліни серед населення.

Особливе значення має взаємодія НПУ з іншими силовими структурами – Збройними Силами України, Службою безпеки України, органами місцевого самоврядування та підрозділами територіальної оборони. Така координація створює єдину систему реагування на загрози національній безпеці, підтримує порядок у зонах активних бойових дій та мінімізує негативні наслідки для цивільного населення.

Профілактика злочинності під час воєнного стану включає не лише виявлення потенційних загроз, а й роботу з населенням щодо методів самооборони та співпраці з правоохоронними органами. Поліція виконує стабілізуючу функцію, запобігаючи ескалації конфліктів і дестабілізації суспільства.

Отже, незважаючи на складні умови, НПУ демонструє ефективну здатність мобілізувати ресурси та координувати діяльність із іншими державними та громадськими структурами, що сприяє підтриманню правопорядку і зменшенню ризиків для громадян і держави. У таких обставинах особливо актуальним є вдосконалення системи оперативного управління, підвищення професійного рівня персоналу та активізація взаємодії з місцевими громадами, що в сукупності створює умови для стабільності та безпеки суспільства навіть у період воєнного стану.

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-ХІІІ зі зм. та доп. станом на 19.12.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19#Text>

2. Гаркуша В. В. Особливості реформування інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Національної поліції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2 (93). С. 36–40.

3. Трагнюк Р. Р. Національна поліція як основний об'єкт прокурорського нагляду на сучасному етапі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2017. Вип. 29 (2). С. 106–109.